

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Informació assignatures Grau Antropologia i Evolució Humana

Assignatura: FONAMENTS DE LA HISTÒRIA

Descripció

En aquesta assignatura volem reivindicar un apassionat enfoc nou de la Història. Endinsarem a l'alumne en un enriquidor viatge on la nostra història és sinònim de la nostra existència (Antropologia) i evolució (Evolució Humana). Dit d'una altra manera, en paral·lel a l'origen i evolució biològics de la Humanitat existeix un origen i evolució històrics del llinatge humà.

Un enfoc nou, perquè de forma tradicional, havíem reduït l'estudi històric als fets més recents i contemporanis de l'*Homo sapiens*. Alhora, també és cert que havíem limitat, com "Història", el període cronològic que s'inicia amb l'aparició de l'escriptura. Però això no hauria de ser així. Des de l'etapa dels primers homínids i *Homo sapiens* caçadors-recol·lectors (el moment cronocultural que apareix esmentat en els manuals sota el títol de "Prehistòria") fins a les societats productores del present, tot forma part de la Història de la Humanitat (Antropologia + Evolució Humana).

Un enfoc innovador, perquè fins ara, en molts llibres d'Història, els gairebé 6 milions d'anys durant els quals l'espècie humana, i els seus ancestres fòssils, visqueren com a predadors (caçadors-recol·lectors) no ocupaven més que unes breus planes; pel contrari, els períodes protagonitzats per les societats productores (des del Neolític fins el Present) i històriques (amb escriptura) havien merescut detallats i dilatats capítols. Un gran error. Els orígens i els primers graons de la història humana són cabdals per comprendre per què som com som, i per què som aquí com homínids. Fins i tot, el nostre futur evolutiu... el nostre futur històric.

Conseqüentment, és molt aconsellable cursar aquesta assignatura en el primer semestre de la carrera. L'assignatura té una triple finalitat acadèmica: el coneixement històric, l'epistemologia i metodologia de la Història, i la contextualització cronològico-cultural. I, donat que "Fonaments de la Història" cobreix les primeres etapes de l'evolució de la humanitat, aquí rau un altre motiu per a recomanar cursar-la en el primer semestre dels estudis.

Objectius i competències

L'assignatura es planteja una sèrie d'objectius bàsics, intrínsecament vinculats a la pròpia configuració de "Fonaments de la Història":

- Comprendre coneixements en àrees d'estudi que parteixen de la base de l'educació secundària general.
- Conèixer i comprendre la història, les corrents i debats teòrico-metodològics de l'Antropologia i l'evolució humana, així com la gènesi dels seus conceptes bàsics.
- Reconèixer la variabilitat transcultural i diacrònica de les societats humanes, y dels diferents sistemes que la conformen.

- Aplegar i interpretar dades rellevants per a extreure'n judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants de temàtica social, científica o ètica.

Pel que fa a les competències a treballar, aquestes es concreten en les següents:

CB1 - Que els estudiants demostrin posseir i comprendre coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i s'acostuma a trobar en un nivell que, si bé parteix de llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que demanen coneixements procedents de l'avantguarda del seu camp d'estudi

CB2 - Que els estudiants apliquin els seus coneixements a la seva feina o vocació d'una forma professional i posseeixin les competències que acostumen a demostrar-se mitjançant l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

CB3 - Que els estudiants tinguin la capacitat d'aplegar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per enunciar judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants de temàtica social, científica o ètica.

C4 - Expressar-se correctament de forma oral i escrita en una de les dues llengües oficials de la URV-UOC.

C6 - Definir i desenvolupar el projecte acadèmic i professional.

B1 - Aprendre a aprendre.

B3 - Aplicar pensament crític, lògic i creatiu, demostrant capacitat d'innovació.

B7 - Sensibilització en temes medioambientals.

A1 - Identificar i reconèixer les corrents i debats teòric-metodològics de la història de l'Antropologia en general i de les escoles evolucionistes en particular, així com la gènesi dels seus conceptes bàsics.

A2 - Identificar els mecanismes de construcció de la diferència i la identitat, així com de les desigualtats vinculades a l'etnicitat, la classe o el gènere-sexe.

A3 - Reconèixer la variabilitat transcultural i diacrònica de les societats humanes, els sistemes econòmics, de parentesc, de salut, polítics, simbòlics i cognitius, educatius i de gènere.

A4 - Contextualitzar i integrar els coneixements d'Evolució humana en el conjunt de les ciències humanes i socials des d'una mirada interdisciplinària.

Continguts

1. L'ESCENARI DE LA HISTÒRIA. Les bases físiques de la vida; La màquina planetària: vents i corrents; El mar i l'home; El clima i la història; El clima i el futur de la humanitat; Història i ecologia; i Els mapes i el descobriment del món.

2. EL NÚMERO DELS HOMES: VIDA, SUBSISTÈNCIA I MORTS DELS ÈSSERS HUMANS. El número dels homes; Naixement i fertilitat; Matrimoni i família; La mort "ordinària"; La mort "extraordinària"; La dinàmica de la població; i La població: problema actual.

3. LES FORMES DE SUBSISTÈNCIA: ELS CAÇADORS-RECOL·LECTORS.

4. LES FORMES DE SUBSISTÈNCIA: L'AGRICULTURA. La agricultura a la història humana; L'origen de l'agricultura; La nova agricultura medieval; La primera revolució agrícola moderna; La segona revolució: l'aparició d'una agricultura comercialitzada; El fracàs del "capitalisme agrari"; i L'agricultura i el futur de la humanitat.

5. LAS FORMAS DE SUBSISTÈNCIA: TRÀFICS I MERCATS. Comerç i navegació en els temps antics; La construcció d'un mercat europeu; Àsia i Àfrica en el comerç intercontinental;

La construcció d'un mercat mundial; La formació dels mercats nacionals; i La reorientació del comerç mundial.

Materials i Bibliografia

Per les classes, es comptarà amb un dossier de lectures, degudament introduïdes, que serviran de marc i introducció a les diferents temàtiques a tractar en l'assignatura. Com a marc general, es faran servir els primers quatre capítols del llibre de **Josep Fontana**, *Introducción al estudio de la historia* (Barcelona, Crítica, 1999, pp. 15-141). Respecte de les lectures més concretes, aquestes seran:

Lewis R. Binford (*En busca del pasado: descifrando el registro arqueológico*, Barcelona, Crítica, 2004, pp. 23-34). L'estudi del Present (actualisme), mitjançant una aproximació i una metodologia científica correctes, pot esdevenir una eina molt important per a la reconstrucció del Passat. Concretament, l'Etnoarqueologia, és una de les modernes disciplines que, gràcies al registre etnològic, ens permet comprendre, molt millor la gènesi dels jaciments estudiats per l'arqueòleg.

Jordi Serrallonga ("Evolució biològica versus evolució cultural: Ecologia i comportament dels primers homínids", dins *Dissetè congrés de metges i biòlegs de llengua catalana*, València, Fundació Alsina Bofill, 2004, pp. 207-233). Els estudis sobre Evolució Humana molts cops s'han fet des d'una visió perillosament antropocèntrica; així, els "èxits" adaptatius dels homínids (sobretot pel que fa al "progrés" cultural mesurat a través dels artefactes) han estat interpretats com a resultat de l'aparició i evolució dels primers representants del gènere *Homo*. Però, l'humà no és l'únic responsable; hem de tenir en compte els canvis ecològics que afectaren al comportament homínid

Chris Stringer i Peter Andrews (*La evolución humana*, Madrid, Akal, 2005, pp. 130-175). Avui sabem que el bressol dels nostres avantpassats més llunyans, els primers homínids, és el continent africà. A partir d'aquests primats bípedes s'arribà a l'aparició dels humans; uns homínids que s'adaptaren a diferents ecosistemes i que, de forma exitosa, van migrar d'Àfrica cap a Euràsia. Aquests llinatges, però, acabarien extingint-se (neandertal, home de Flores...) i els *Homo sapiens*, també amb gènesi africana, van acabar colonitzant tot el planeta.

Lewis R. Binford (*En busca del pasado: descifrando el registro arqueológico*, Barcelona, Crítica, 2004, pp. 210-229). El gran canvi econòmic i cultural, no només de la Prehistòria sinó també de la Història, fou el pas de les societats humanes predadores (caçadores-recol·lectores), als grups productors (ramaders i agricultors). Alguns especialistes han vist, en aquest canvi, una mena de desig humà; una cerca de benestar. Però, malgrat l'opinió contrària, el predador també és feliç i ha estat exitós al llarg de 6 milions d'anys. Aleshores, per què no pensar que el gran canvi es produí, per necessitat, com a resposta d'una transformació del medi?

Allen W. Johnson i Timothy Earle (*La evolución de las sociedades: desde los grupos cazadores-recolectores hasta el Estado agrario*, Barcelona, Ariel, 2003, pp. 277-290). L'economia de producció, en poc temps, va conduir, a l'*Homo sapiens*, cap a la sedentarització, a l'aparició de grans canvis tecnològics i mentals i, sobretot, al naixement de la propietat privada. La propietat privada alimentà la jerarquització social i, consegüentment, també sorgí la necessitat de fer ben visible aquest estatus. És per això que l'intercanvi, el comerç, de bens de prestigi (elements "superflus" però escassos i difícils d'aconseguir) va créixer en paral·lel a l'evolució de societats productores que, de mica en mica, es van anar fent més complexes: exèrcits, guerres, invasions, cabdills, imperis, etc.

Requisits

Per a cursar *Fonaments de la Història*, no es requereixen, en principi, coneixements previs específics. Tanmateix, s'entén que hom posseeix la formació bàsica d'un estudiant preuniversitari i compta amb les eines d'estudi i les nocions prèvies pròpies d'aquest nivell acadèmic.

Avaluació

Aquesta assignatura es pot superar per una doble via: d'una banda, a partir de l'avaluació contínua (AC) i una prova de síntesi (PS) i, d'altra banda, mitjançant la realització d'un examen final (EX). Per a fer la PS cal haver superat l'AC; per fer l'EX no cal haver superat l'AC. La fórmula d'acreditació de l'assignatura és la següent: AC + PS o EX.

Fórmula per obtenir la qualificació final de l'assignatura (FA)

Fórmula per a obtenir la nota final de l'assignatura: Els estudiants que s'avaluïn de la PS: AC 70% - PS 30% Nota mínima AC = 5 (cal haver superat l'AC) Nota mínima PS = 3,5 (en cas de no assolir la nota mínima a la PS, la nota final de l'assignatura serà la nota obtinguda a la PS). Els estudiants que s'avaluïn de l'EX: AC 35% - EX 65% Aquest creuament només s'aplicarà quan la nota resultant millori la nota d'EX (que ha de ser, com a mínim, de 4). Quan no sigui aplicable el creuament, la nota final de l'assignatura serà la nota obtinguda a l'EX. En cas d'AC no aprovada, la nota final de l'assignatura serà la nota obtinguda a l'EX.